

Waarschuwings- en Alarmplan Rijn

Meldingen uit 2008

Internationale
Kommission zum
Schutz des Rheins

Commission
Internationale
pour la Protection
du Rhin

Internationale
Commissie ter
Bescherming
van de Rijn

Rapport Nr. 176

Colofon

Uitgegeven door de

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR)

Kaiserin-Augusta-Anlagen 15, 56068 Koblenz, Duitsland

Postbus 20 02 53, 56002 Koblenz, Duitsland

Telefoon: +49-(0)261-94252-0, fax +49-(0)261-94252-52

E-mail: sekretariat@iksr.de

www.iksr.org

ISBN 3-941994-03-4

© IKSР-CIPR-ICBR 2009

Waarschuwings- en Alarmplan Rijn Meldingen uit 2008

WAP-meldingen uit 2008

1. Inleiding

Doelstellingen van het WAP

Het Waarschuwings- en Alarmplan (WAP) heeft ten doel plotseling in het Rijnstroomgebied optredende verontreinigingen met watergevaarlijke stoffen die door hun hoeveelheid en concentratie de waterkwaliteit en/of de biocoenose van de Rijn nadelig zouden kunnen beïnvloeden, te melden en de voor de bestrijding van calamiteiten bevoegde autoriteiten en diensten te waarschuwen.

Het WAP maakt onderscheid tussen waarschuwingen, informatie en zoekacties.

Waarschuwingen worden op gang gebracht door de internationale hoofdwaarschuwingstations (IHWS) bij verontreiniging van de wateren met watergevaarlijke stoffen die door hun hoeveelheid of concentratie de waterkwaliteit van de Rijn of de drinkwatervoorziening aan de Rijn nadelig kunnen beïnvloeden en/of bij waterverontreinigingen waarvoor het publiek waarschijnlijk veel belangstelling zal hebben.

Informaties worden verstuurd om o.a. de IHWS onafhankelijk van de media objectieve, vakkundige en betrouwbare informatie aan de hand te doen. Informaties worden via de IHWS ook doorgegeven aan de Rijnsoeverstaten, bijv. bij overschrijding van de oriënteringswaarden. Daarnaast wordt de informatie o.a. gebruikt om de waterleidingbedrijven preventief te informeren.

Zoekacties worden verstuurd om de verantwoordelijke van de verontreiniging van de Rijn op te sporen als terugvindingen niet kunnen worden opgehelderd binnen het bevoegdheidsgebied van het IHWS in kwestie.

2. Compilatie van de meldingen van 2008

Totaal aantal meldingen in 2008: 50

Aantal waarschuwingen: 1

Aantal informatiemeldingen: **49**

Aantal zoekacties: **16**

(Omdat alle zoekacties ook zijn geregistreerd als informatiemelding worden ze niet meegerekend in het totaal van de meldingen)

De meldingen bestaan uit oliemeldingen en meldingen i.v.m. chemische stoffen:

Aantal olievlekken: **0**

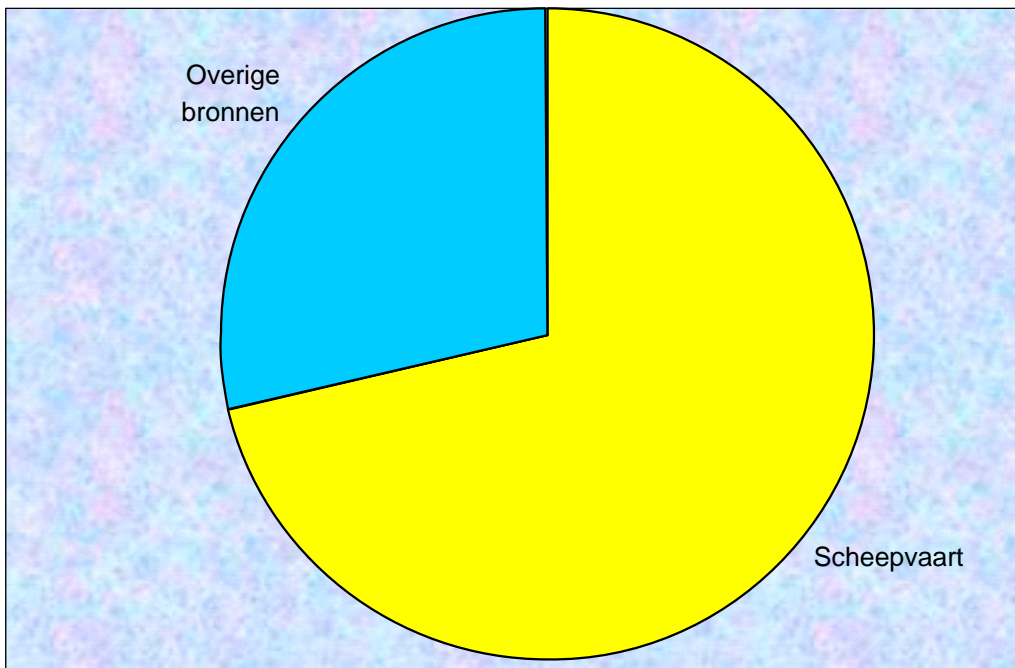
Aantal meldingen i.v.m. chemische stoffen: **50**

daarvan pure MTBE/ETBE-golven: **11**

MTBE/ETBE-golven die met andere stoffen zijn gemengd: **8**

Als de golven vluchtige stoffen, die meestal door de scheepvaart worden veroorzaakt, bij elkaar worden geteld, dan blijkt dat in 2008 bijna 80 % van de meldingen kon worden toegeschreven aan de scheepvaart. Daarbij komen nog lozingen vanaf het land, die doorgaans pas worden ontdekt door metingen van de meetstations.

Figuur 1: Door de scheepvaart (geel) of door andere bronnen (blauw) veroorzaakte meldingen

Gevaar voor de levensgemeenschap in de Rijn was er nooit. Wel kan worden vastgesteld dat het aantal meldingen, vergeleken met vorig jaar, is toegenomen. Dit geldt vooral voor de scheepvaart (zie figuur 1).

In Nederland moesten de drinkwaterleidingbedrijven de inname van ruw water uit de Rijn meerdere keren stopzetten.

Ondanks de grote inzet van de waterpolitie blijven de mogelijkheden om de veroorzaker op te sporen beperkt.

WAP en mediabelangstelling

In maart 2008 (informatiemelding nr. 12) is er aan een aanlegplaats dichloorbenzeen vrijgekomen. De media toonde belangstelling voor deze gebeurtenis; er werd toe opgeroepen relevante gebeurtenissen in principe direct bekend te maken.

In oktober (informatiemelding nr. 41) is aan het meetstation Bad Honnef een verontreinigingsgolf vastgesteld die afkomstig was van de productie van het biocide dazomet in de firma BASF te Ludwigshafen. De actieve stof valt in water in een paar uur uiteen in methylisothiocyanaat (MITC). De vervuiling kwam via een koelwaterafvoer van het chemisch bedrijf in de Rijn terecht, nadat het koelwater uit de dazometproductie als gevolg van een door corrosie ontstaan lek in contact was gekomen met de afvalwaterstroom uit hetzelfde bedrijf. Zoals blijkt uit de biotestresultaten van het meetstation direct onder de lozer was er op geen enkel moment sprake van een acute bedreiging van de levensgemeenschap in de Rijn. In de schrijvende pers en op televisie werd uitvoerig verslag uitgebracht over de gebeurtenissen. Politici op regionaal en nationaal niveau hielden zich met dit geval bezig. De nauwe samenwerking tussen de real time-monitoringsdiensten en de diensten voor het WAP Rijn heeft haar deugdelijkheid bewezen.

3. Ontwikkeling op lange termijn van de WAP-meldingen

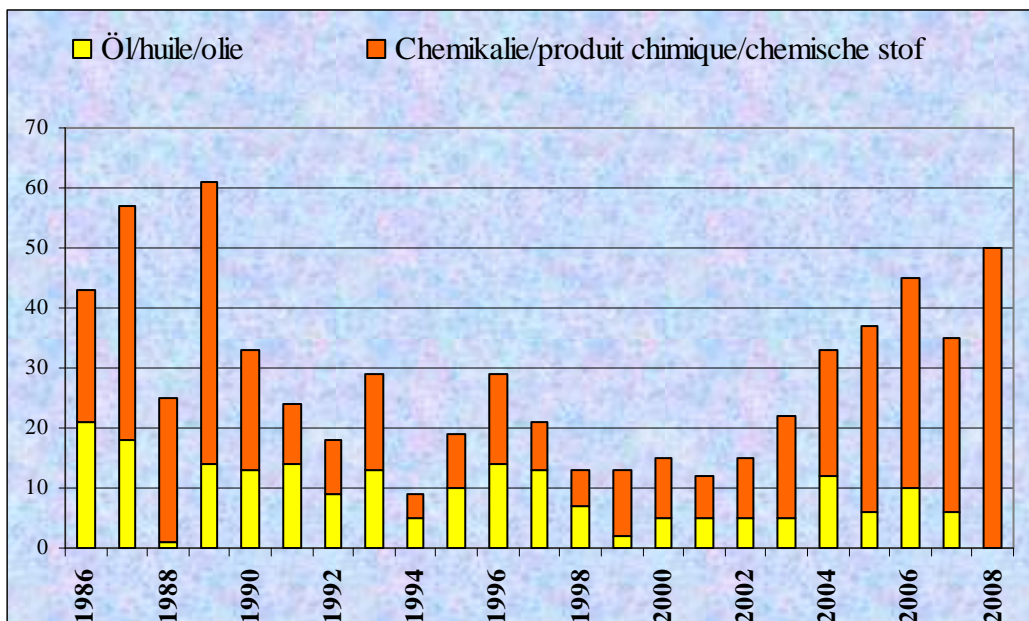
Het aantal WAP-meldingen (meldingen i.v.m. chemische stoffen en oliemeldingen; figuur 1) is in de periode van het eind van de jaren tachtig tot het eind van de jaren negentig over het geheel genomen gedaald en bleef vervolgens tot 2002 constant op een niveau van zo'n twaalf meldingen (waarvan gemiddeld één waarschuwing per jaar). Sinds 2003 kan er een toename van de meldingen worden vastgesteld, vooral van de meldingen i.v.m. chemische stoffen. In 2008 heeft de toename tot dusver haar hoogtepunt bereikt met vijftig meldingen. De verandering in de meldingen sinds 2003 kan vooral worden verklaard door de gelijktijdige verbetering van de analysemogelijkheden in een aantal meetstations. Het IHWS R6 heeft in 2008, zoals in de jaren daarvoor, bijna alle meldingen opgestart.

Het is absoluut noodzakelijk dat er bij de vaak onbekende, maar in aantal waarschijnlijk beperkte, veroorzakers uit de scheepvaart voor wordt gezorgd dat dergelijke lozingen van verontreinigende stoffen in de toekomst niet meer plaatsvinden.

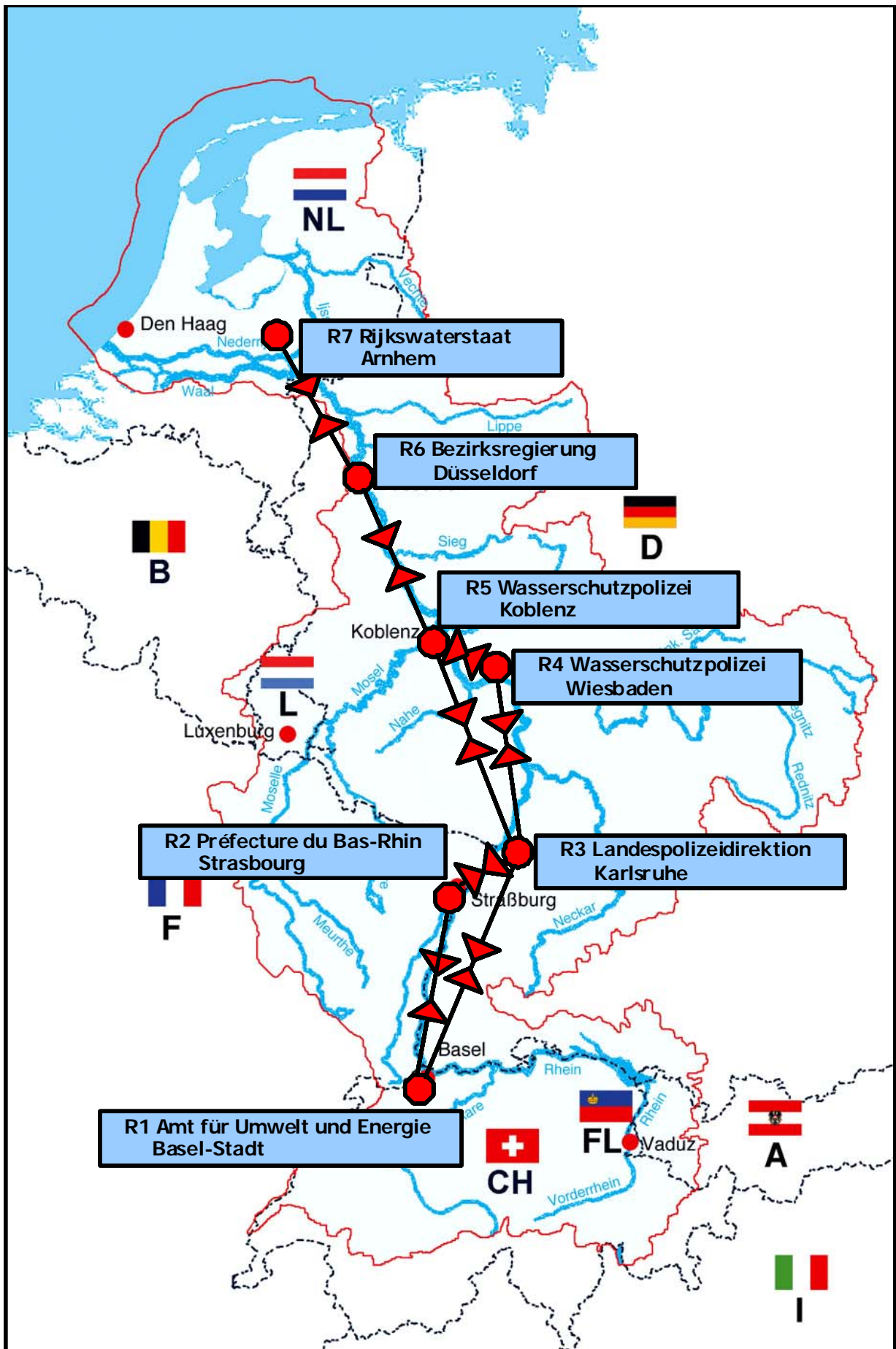
In 2008 is er één waarschuwing verstuurd die echter niet zeer relevant was, omdat er geen gevaar bestond voor de levensgemeenschap in de Rijn.

90% van de meldingen is op basis van metingen door de meetstations opgestart en niet gemeld door de veroorzakende bedrijven en schepen.

Figuur 2: Ontwikkeling van het aantal WAP-meldingen (meldingen i.v.m. chemische stoffen en olie; zonder zoekacties) in de periode 1986-2008.

Kaart met de internationale hoofdwaarschuwingsstations (IHWS)

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	1		R6	04-01-08	814	Götterswickerham m Wesel	ETBE cyclohexaan benzeen tolueen m/p/o-xyleen geurstof (limoen)	7,8 9 21		Veroorzaker waarschijnlijk tankschip
	2		R6	23-01-08	865/840	Bimmen Lobith	ETBE	4,9		Veroorzaker waarschijnlijk tankschip
	3		R6	15-02-08	814 823	Wesel Xanten	ETBE/MTBE	22		Veroorzaker waarschijnlijk tankschip
	4		R6	24-02-08	865	Bimmen	cyclohexaan benzeen tolueen xyleen	6,5 1,6 1,4 7,6		
	5		R6	25-02-08	865	Bimmen	cyclohexanol cyclohexanon	20 10		
	6		R6	27-02-08	865	Bimmen	tolueen	12,7		
	7		R6	27-02-08	865	Bimmen	benzeen	3,4		
	8		R6	27-02-08	865	Bimmen	cyclohexaan	3,3		
	9		R6	12-03-08	865	Bimmen	ETBE	3,2		
	10		R6	13-03-08	865	Bimmen	ETBE	13		
	11		R6	20-03-08	710	Worringen	acrylnitril	0,7		
	12		R6	25-03-08	865	Bimmen	1,2-dichloorbenzeen	16,4		
	13		R6	09-04-08	865	Bimmen	tolueen ethylbenzeen xyleen	4,1 2,0 1,7		

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	14	1	R6 R3 R6 R6 R1 R2 R5	21-04-08 22-04-08 06-06-08	640	Bad Honnef	caprolactam			Meetwaarden van caprolactam Een lozing bovenstrooms van het meetstation Karlsruhe wordt uitgesloten. Verdere meetwaarden Eerste R6-fax ter informatie Eerste R6-fax opnieuw als zoekactie De lozingslocatie ligt benedenstrooms van Weil am Rhein Geen lozing vastgesteld in het gebied van R2 Oorzaak was een lozing tussen Worms en Mainz
	15		R1	25-04-08		Weil am Rhein	metamitron	0,30		
	16		R6	27-04-08	865	Bimmen	isoproturon	0,14		
	17	2	R6 R6 R6 R3 R5	28-04-08	640	Bad Honnef	styreen	9		Dezelfde melding als de informatiemelding Dezelfde melding opnieuw als zoekactie. Een lozing uit BW-fabrieken is niet waarschijnlijk Waarschijnlijk lozing door de scheepvaart
	18	3	R6 R6 R3 R1	13-05-08 14-05-08	640	Bad Honnef	diglyme	6		Dezelfde melding als zoekactie Antwoord zoekactie Lozingslocatie benedenstrooms van Rijnkilometer 171,5

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
			R5	02-09-08						Diglyme-lozingen grotendeels ten noorden van het meetstation Mainz-Wiesbaden
	19		R6	05-05-08	732	Düsseldorf-Flehe	ETBE MTBE ethylbenzeen tolueen p+m-xyleen	1,13 2,45 0,15 2,31 0,13		
	20		R6	15-05-08	865	Bimmen	MTBE	3,1		Oorzaak waarschijnlijk afpompen van een sloopstank
	21		R6	20-05-08 21-05-08 23-05-08	732	Düsseldorf Xanten Bimmen Lobith	ETBE	3 6,3 2,7 1,8		Oorzaak waarschijnlijk afpompen van een sloopstank
	22	4	R6 R6 R3 R1	26-05-08 28-05-08		Bad Honnef Düsseldorf-Flehe Bimmen	trichloormethaan	9 3,2 1,6		Dezelfde melding als zoekactie Geen lozing bovenstrooms van Karlsruhe Lozing benedenstrooms van Weil am Rhein
	23		R6	26-05-08	732	Düsseldorf	styreen	4,7		
	24		R6	28-05-08	865	Bimmen	xyleen	50		
	25		R6	29-05-08	780	Haven van Duisburg	zwavelzuur			Lozing waarschijnlijk niet vanaf de oevers

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
				02-06-08						Veroorzaker waarschijnlijk een door zwavelzuurcorrosie lek geslagen schip. Zwavelzuur is naar een ander schip overgepompt Het betreffende schip had geen lek
	26		R6	03-06-08 04-06-08	732 865	Düsseldorf Bimmen	styreen	4,4 4,4		
	27	5	R6 R3 R1	06-06-08 07-06-08	640	Bad Honnef	styreen	6,9		Geen lozing bovenstrooms van Karlsruhe Lozing benedenstrooms van Weil am Rhein
	28	6	R6 R5 R6	15-06-08 16-06-08	433,2 640	Ludwigshafen Bad Honnef	benzofenon	0,12		Bedrijfsstoring bij BASF
	29		R6 R6	21-06-08 22-06-08	865	Bimmen Lobith	benzeen tolueen xyleen benzeen tolueen xyleen	4,0 1,7 0,99 11,5 5,8 3		
	30	7	R6 R2 R1 R3 R6	27-06-08 28-06-08		Düsseldorf-Flehe Stürzelberg Bimmen	ETBE	23 12 6,5		Geen lozing vastgesteld in het bevoegdheidsgebied van R2 Geen lozing bovenstrooms van Weil am Rhein Geen bijzonderheden bij het meetstation Karlsruhe

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	31		R6	02-07-08	865	Bimmen	ETBE benzeen tolueen o-xyleen	9,5 5,5 15 3,3		
	32	8	R6 R3 R1	02-08-08	640	Bad Honnef	diglyme triglyme	6,4 1,5		Geen lozing bovenstrooms van Karlsruhe Lozing benedenstrooms van Weil am Rhein
	33	9	R6	05-08-08	640	Bad Honnef	ETBE etylbenzeen tolueen p+m-xyleen benzeen chloorbenzeen o-xyleen	11,8 6,5 4,1 3,8 2,4 0,9 0,8		
	34		R6	07-08-08	865	Bimmen	ETBE	3,5		
	35		R6 R6	18-08-08 20-08-08	865	Bimmen	alkaanmengsel (ca. 20 stoffen)	Som ca. 10 µg/L		Verdere meetwaarden
	36		R6	29-08-08	732 726	Düsseldorf-Flehe Stürzelberg	diglyme	3,5		
	37		R6	31-08-08	865	Bimmen	ETBE	3,3		

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
							benzeen			
	38		R6	06-09-08	725,9	Stürzelberg	ETBE	7		
	39	10	R6	07-09-08	640	Bad Honnef	MTBE	8,2		
	40		R6	20-09-08	725,9	Düsseldorf-Flehe	ETBE ETBE	28		
	41	11	R6 R6 R1 R3 R6 R6 R5 R6 R6	09-10-08 10-10-08 11-10-08 12-10-08 17-10-08 20-10-08 24-10-08		Bad Honnef	methylisothiocyanaat (MITC)	0,6		In Bad Honnef wordt sinds 3 oktober 2008 een toenemende MITC-belasting gemeten Dezelfde melding als zoekactie Bedrijven in de regio Bazel gebruiken geen MITC In Baden-Württemberg zijn er geen indicaties voor een lozing vanuit industriebedrijven Nieuwe meetwaarden. De centrale criminaliteitsbestrijding van de waterpolitie is op de hoogte gebracht Nieuwe meetwaarden. Veroorzaker van de MITC-lozing is BASF in Ludwigshafen. De lozing vond plaats via het koelwatersysteem. Het onderzoek naar de oorzaak wordt vervolgd. Nieuwe meetwaarden. De MITC-golf heeft NRW verlaten
	42	12	R6	17-10-08		Bad Honnef	diglyme triglyme	4,0 3,0		

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
	43		R6	20-10-08	865	Bimmen	ETBE benzeen tolueen xyleen ethylbenzeen cyclohexaan	3,1 6,4 4,9 1,5 0,7 0,5		
	44		R1	31-10-08	158,9	Pratteln	dimethylbenzeenmeth amine	4,15		
	45	13	R6	07-11-08 21-11-08		NRW-wateren	isoproturon	0,14		Isoproturon-golf waarschijnlijk uit de Moezel Nieuwe meetwaarden Golf nog steeds aanwezig en waarschijnlijk veroorzaakt door de landbouw
	46	14	R6	08-11-08	640	Bad Honnef	MTBE ETBE benzeen tolueen ethylbenzeen xyleen	4,1 8,6 4,8 2,0 0,2 0,24		Waarschijnlijk scheepslozing
			R6	09-11-08						Nieuwe meetwaarden
	47	15	R6	09-12-08 12-12-08	640 865	Bad Honnef Bimmen	MTBE tolueen ETBE MTBE tolueen ETBE	5 2,2 1,2 4,2 0,7 0,8		
	48		R6	20-12-08	865	Bimmen	MTBE	4,6		

Waarschuwing	Voorlichting	Zoekactie	IHWS	Meldingsdatum	Rivierkilometer	Locatie	Stof	Piekconcentratie in µg/l	Lengte van de mengzone	Inhoud van de melding
1	49	16	R6 R4 R5 R6	23-12-08 30-12-08 05-01-09 15-01-09	640	Bad Honnef Worms	tetramethylpiperidine (vincubine, triacetoamine)	3,9 5		Overschrijding van het meldingsniveau "rode lamp" (> 5 µg/L) voor de GC/MS-screening in het kwaliteits- en evaluatiestation Rijn bij Worms. Veroorzaker van de lozing is waarschijnlijk de firma Ciba in Lampertheim Einde van de waarschuwing voor het deeltraject Einde van de waarschuwing voor het deeltraject Einde van de waarschuwing voor het deeltraject